

TRABZON'DA AİLE İÇİ ŞİDDETE UĞRAYAN KADINLARIN SAVCILIK KAYITLARININ DEĞERLENDİRİLMESİ#

Evaluation of public prosecution records of women exposed domestic violence in Trabzon

Fusun YARIŞ*, M. Bülent SAVRAN**, İsmail BİRİNCİOĞLU***, Deniz KARTI****

Yarış F, Savran M B, Birincioğlu İ, Kartı D. Trabzon'da aile içi şiddete uğrayan kadınların savcılık kayıtlarının değerlendirilmesi. Adli Tıp Bülteni, 2002; 7 (2): 51-55.

ÖZET

Çalışmada Trabzon'da kadına yönelik aile içi şiddet olgularının sosyodemografik özelliklerinin değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nce 2000 yılında darp raporu verilen 363 kadından Trabzon'da yaşayan, aile içi şiddete maruz kalmış ve haklarında takipsizlik kararı verilmiş olan 164 kadının savcılık dosyaları incelendi. Olguların yaş ortalaması 30.9 (10-67), %64.0'ü (n=105) evli, %3.7'si (n=6) okuryazar değil, %58.5'i (n=96) ilkokul mezunu, %62.2'si (n=102) ev hanımıydı. %89.0'u (n=146) fiziksel ve sözel, %9.8'i (n=16) sözel, %1.2'si (n=2) cinsel, fiziksel ve sözel şiddet görmüştü. %31.7'sinde (n=52) şiddet süreklidir. %65.2'si (n=107) evde darp edilmişti. Şiddeti uygulayanlar; %41.5'inde (n=68) eş idi.

Şiddetin çoğunlukla fiziksel ve sözel olması, ilkokul mezunu ve çocuklu ev hanımlarına ev içinde uygulanması, düşük sosyal düzeydeki kadınların şiddetten daha fazla etkilendiğini göstermektedir.

Anahtar Kelimeler: Aile içi şiddet, kadın

SUMMARY

To evaluate the sociodemographic data of the women exposed to domestic violence in Trabzon was aimed in the study.

Public prosecution records of the 164 domestic violence cases who live in Trabzon and had been decided not to prosecute, from the 363 women reported by Department of Council of Forensic Medicine were investigated. Mean age was 30.9 (10-67) years. Sixty-four% of the cases (n=105) were married. One-

hundred-twelve (68.3%) cases had children, 6 cases (3.7%) were illiterate, 58.5% (n=96) were graduated of primary school. Onehundred-two (62.2%) cases were housewives. Eighty-nine% (n=146) were exposed to physical and verbal, 9.8% (n=16) verbal, 1.2% (n=2) sexual, physical and verbal violence. The violence was continuous in 31.7% (n=52) cases. 65.2% (n=107) were beaten at home. Assaultants were the husbands in 68 (41.5%) cases.

As majority of the cases were exposed to physical and verbal violence at home, graduated of primary school and had children; women in low social status were seen to be affected more.

Key Words: Domestic violence, woman.

GİRİŞ VE AMAÇ

Birleşmiş Milletler'in 1993'te yayınlanan "Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirisi'nde" şiddet; "Cinsiyete dayalı ve kadınlarda fiziksel, cinsel, psikolojik herhangi bir zarar ve üzüntü sonucunu doğuran veya bu sorunu doğurmaya yönelik özel yaşamda veya kamu yaşamında gerçekleşebilen her türlü davranış, tehdit, baskı veya özgürlüğün keyfi biçimde engellenmesi" şeklinde tanımlanmaktadır (1). İngiltere'de yapılan bir çalışmada evli çiftlerin %16-17'sinin günlük yaşamlarında fiziksel şiddetin varlığı saptanmıştır (1). Aile içi şiddetten söz eden çalışmalar çoğunlukla kadının mağdur olduğu ve erkeğin şiddet uygulayan konumunda olduğu çalışmalarındır

* Yard. Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Aile Hekimliği Anabilim Dalı, Trabzon

** Yard. Doç. Dr. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Trabzon

*** Uz. Dr. Adli Tıp Kurumu, İstanbul

**** Kimy. Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Farmakoloji Anabilim Dalı, Trabzon

Ulusal Aile Hekimliği Kongresi'nde (27-30 Mart 2002-Adana) Sözel Bildiri Olarak Sunulmuştur.

(2). Kadına yönelik şiddetle ilgili Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu tarafından yapılan bir araştırmaya göre, ülkemizdeki ailelerin %34'ünde fiziksel, %53'ünde sözlü, %9'unda cinsel şiddete rastlanmakta, herhangi bir şiddet yaşanmayan ailelerin oranı % 4'te kalmaktadır (3). Kadınların %10.1'inin eşinden dayak yediği (%6.5 arasıra, %3.6 sık sık), %12.3'ünün yaşamında en az bir kez eşinin hakaretine maruz kaldığı saptanmıştır (4). Ancak, özellikle aile içi şiddetle ilgili pek çok vakanın adli kurumlara ve kolluk kuvvetlerine yansımadağı bildirilmektedir (5). Bu çalışmanın amacı Trabzon'da kadına yönelik şiddet olgularının sosyodemografik özelliklerinin ve yasal sürecin ne oranda sürdürüldüğünün değerlendirilmesidir.

GEREÇ VE YÖNTEM

Çalışmamız Trabzon Adli Tıp Şube Müdürlüğü tarafından 2000 yılında, darp edildiklerine dair rapor verilen 363 kadın olgunun adli rapor kayıtları ve bunlardan Trabzon Cumhuriyet Başsavcılığı'nın gönderdiği aile içi şiddete maruz kalmış, 260 olgunun savcılık hazırlık soruşturması kayıtlarının incelenmesi yoluyla yapılmış tanımlayıcı dosya taramasıdır. Adli Tıp Kurumu Trabzon Grup Başkanlığı'nın hizmet verdiği çevre illerin Cumhuriyet Başsavcılıkları tarafından gönderilmiş olan 89 olgunun savcılık kayıtları değerlendirme dışı tutuldu. Araştırmaya alınan kadınlarda yaş, medeni durum, eğitim durumu, sahip oldukları çocuk sayısı, şiddetin niteliği ve kimin tarafından, nerede uygulandığı, düzenlenen adli raporlara göre mutad iştigale kaç gün engel olduğu, yasal sürecin mahkeme aşamasına kadar sürüp sürmediği incelendi.

BULGULAR

Adli Tıp Şube Müdürlüğü'nce darp raporu verilen, Trabzon ve çevre illerden başvurmuş olan 363 kadının yaş ortalaması 35.7 ± 0.8 , şiddetin en sık uygulandığı yaş

grubu 93 (%25.6) olguya 31-40 yaş grubuydu. 363 adli rapordan 344'ünün (%86.7) 1-10 gün, 19'unun (%5.2) 15 gün süreyle mutad iştigale engel oluşturacağı şeklinde düzenlendiği, 29 (%7.9) olguda mutad iştigale engel lezyon saptanmadığı, 1-10 gün arası rapor verilen 2 olguda ırza geçme iddiası nedeniyle her iki konuda rapor düzenlendiği saptandı.

Trabzon'da yaşayan, aile içi şiddete maruz kalmış 260 olgu incelemeye alındığında; bu olgulardan 164'ü (%63.1) hakkında takipsizlik kararı verilmiş olduğu ve kalan 96 olgunun (%36.9) mahkeme aşamasında olduğu saptandı. Takipsizlik kararı verilen 164 olgunun savcılık kayıtları değerlendirmeye alındı. Bu olguların kayıtları incelendiğinde; tümünde verilmiş olan adli raporlarda 1-10 gün arasında mutad iştigale engel durum belirtilmekteydi.

164 olgunun yaş ortalaması 30.9 ± 10.5 (10-67) olup, yaş gruplarına göre dağılımı Tablo 1'de belirtilmektedir.

Tablo 1: Olguların Yaş Gruplarına Göre Dağılımı

Yaş Grubu	n	%
20 yaş ve altı	27	16.5
21-30	52	31.7
31-40	61	37.2
41-50	18	11.0
51-60	3	1.8
61 yaş ve üstü	3	1.8
Toplam	164	100.0

164 olgunun 105'i (%64.0) evli, 31'i (%18.9) dul, 28'i (%17.1) bekarı. Olguların 112'sinin (%68.3) çocuk sahibi olduğu, 34'ünün (%20.7) çocuksuz, 18'ininse (%11.0) çocuk sahibi olup olmadığı belirtilmemiş olduğu saptandı. Çocuklu olguların çocuk sayısı ortalama 2.4 ± 0.16 (1-10) idi (Tablo 2).

Olguların 6'sı (%3.7) okuryazar değil, 96'sı (%58.5) ilkokul, 37'si (%22.6) ortaokul, 18'i (%11.0) lise ve 7'si

Tablo 2: Olguların Çocuk Sahibi Olma ve Medeni Durumları

Medeni Durum	Çocuklu		Çocuksuz		Çocuk Belirtilmemiş		Toplam	
	n	%	n	%	n	%	n	%
Evli	91	55.5	6	3.6	8	4.9	105	64.0
Dul	21	12.8	0	0.0	10	6.1	31	18.9
Bekar	0	0.0	28	17.1	0	0.0	28	17.1
Toplam	112	68.3	34	20.7	18	11.0	164	100.0

(%4.3) yüksekokul mezunuydu. 164 olgunun 102'si (%62.2) ev hanımı, 21'i (%12.8) işçi, 10'u (%6.1) memur, 9'u (%5.5) öğrenci, 6'sı (%3.7) emekli ve 16'sınınsa (%9.8) yabancı uyruklu olduğu için mesleği bilinmemekteydi. 164 olgunun eğitim durumlarına göre dağılımı Tablo 3'de gösterilmiştir.

Tablo 3: Olguların Eğitim Durumları

Eğitim Durumu	Sayı	%
Okuryazar Değil	6	3.6
İlkokul	96	58.5
Ortaokul	37	22.6
Lise	18	11.0
Yüksekokul	7	4.3
Toplam	164	100.0

164 olgunun 146'sı (%89.0) fiziksel ve sözel, 16'sı (%9.8) sözel şiddet görmüş, 2'sinde (%1.2) cinsel, fiziksel ve sözel şiddet bulguları saptanmıştı. 52 olguda (%31.7) şiddet sürekli olup, bu olguların 43'ü (%82.7) çocuklu, 6'sı (%11.5) çocuksuz, 3'ünün (%5.8) çocuk sayısı bilinmiyordu. Bu 43 olgunun 28'i 1-2 çocuklu, 15'i daha fazla sayıda çocuk sahibiydi. Süreklilik gösteren 52 olgunun 39'u (%75.0) ilkokul mezunu, 3'ü (%5.9) okuryazar değil, 6'sı (%11.5) ortaokul mezunu, 2'si (%3.8) lise, 2'si (%3.8) yüksekokul mezunuydu. Şiddetin niteliği

Tablo 4. Olguların Maruz Kaldığı Şiddetin Niteliği ve Sürekliliği

Şiddetin Niteliği	Süreklilik var		Süreklilik Yok		Toplam	
	n	%	n	%	n	%
Sözel	5	3.0	11	6.8	16	9.8
Fiziksel+Sözel	47	28.7	99	60.3	146	89.0
Cinsel+Fiziksel+Sözel	0	0.0	2	1.2	2	1.2
Toplam	52	31.7	112	68.3	164	100.0

ve sürekliliğine ait veriler Tablo 4'te sunulmaktadır.

Olguların 107'si (%65.2) evde, 42'si (%25.6) yolda, 15'i (%9.1) otel veya lokantada darp edilmişti. Şiddeti uygulayanlar; 68'inde (%41.5) eş, 44'ünde (%26.8) erkek arkadaş veya nişanlı, 40'ında (%24.4) kadının kendisinin veya eşinin akrabaları, 9'unda (%5.5) eski eş, 3'ünde (%1.8) erkek kardeş olarak saptandı (Tablo 5).

TARTIŞMA

Çalışmamızda şiddete en sık maruz kalan kadınların 31-40 yaş grubunda olduğu saptanmış olup, 15-44 yaş ara-

sındaki kadınlarda şiddetin fiziksel zarar görme nedenleri arasında birinci sırada olduğunu rapor eden bir çalışmayla paralellik göstermektedir (6).

Amerika Birleşik Devletleri'nde yapılmış epidemiyolojik bir çalışmada kadınların yaşam boyu en az bir kez aile içi şiddete maruz kaldığı, şiddete maruz kalan kadınların %62'sinin işsiz veya ev hanımı olduğu, %49'unun düşük gelir düzeyinde olduğu ortaya konmuştur (7). Bizim çalışmamızda da şiddete maruz kalan kadınlar, benzer şekilde çoğunlukla alt sosyal gruptan olup, %58.5'i ilkokul mezunu, %62.2'si ev hanımıydı. Sürekli şiddete maruz kalan 52 olgunun sadece %7.6'sının lise ve yüksekokul mezunu olması, öğrenim düzeyi yükseldikçe şiddete maruz kalmanın azalmakta olduğunu öne süren bir çalışmayla uyumlu görülmektedir (3). Ancak toplum genelinde, 1990 yılı verilerine göre lise ve yüksekokul bitirmiş kadının %6.8 olduğu düşünüldüğünde, eğitim durumuna bakılmaksızın her kadının şiddete uğradığı ortadadır.

Çalışmamızdaki olgularda şiddetin %89 oranda fiziksel ve sözel olması, sadece sözel şiddetin az görüldüğünü, çoğunlukla fiziksel şiddetle birlikte uygulandığını bildiren bir çalışmayı desteklemektedir (8). Şiddetin süreklilik gösterdiği 52 olgunun, 43'ünün (%82.7) çocuklu olması; ailedeki birey sayısının artışıyla, ailenin şiddet ölçeğinin arttığını ortaya koyan araştırma sonuçlarını desteklemektedir (4).

Çalışmamızda şiddete maruz kalan kadınların yaklaşık %75'inde şiddeti uygulayan kişinin halen aynı evde yaşadığı veya geçmişte birlikte yaşadığı bir erkek olduğu saptandı. Bu sonuç kadına yönelik şiddetin genellikle tanıdığı, bildiği güvendiği, en yakınındaki erkeklerden geldiğini öne süren çalışmalarla uyumlu bulunmuştur (9,10).

Bir araştırmaya göre dünyada her yıl 3-4 milyon kadın şiddetle karşı karşıya kalmakta ancak, özellikle aile içi şiddetle ilgili pek çok vakanın adli kurumlara ve kolluk kuvvetlerine yansımadağı gözlenmektedir (5). Çalış-

mamızda da aile içi şiddete maruz kalan 260 olgudan %63.1'inin 1-10 gün mutad iştigale engel hal oluşturması ve mağdur konumdaki kadınların şikayetlerinden vazgeçmeleri nedeniyle yasal sürecin savcılık tarafından taksizlik kararıyla sonuçlanması dikkat çekicidir. Ülkemizde yapılmış bir çalışmada şiddete uğrayanların %80'inin yapacak fazla bir şey olmadığına inandıkları sonucu belirtilmiştir (3). Ancak, aile içi şiddete maruz kalan olgularımızın 96'sının (%36.9) mahkeme aşamasında olması bile aslında yapabilecekleri çok şeyler olduğunu ve bu grubun bunları yapmaya çalışanlar olduğunu ortaya koymaktadır. Kanada'da yapılan bir çalışmada da ülkemizdeki duruma benzer şekilde, şiddet kurbanı kadınların çoğunluğunun yasal eksikliklerden dolayı sıkıntı çektikleri belirtilmektedir (11,12).

Tablo 5: Olgularda Şiddeti Uygulayanlar

Şiddeti Uygulayan	Sayı	%
Eş	68	41.5
Erkek Arkadaş-Nişanlı	44	26.8
Akraba	40	24.4
Eski Eş	9	5.5
Erkek Kardeş	3	1.8
Toplam	164	100.0

SONUÇ VE ÖNERİLER

Aile içi şiddet her sosyal gruptan kadını tehdit eden bir sorun olup; rutin tarama programı içinde yer alan kolon kanseri, tiroit problemleri ve hipertansiyondan daha sık görülen, ancak kurbanların konuşmaktan çekinmesi nedeniyle tanı konulması özellikle dikkat isteyen bir problemdir (13). Kadına yönelik şiddetin yaygınlığı nedeniyle sağlık kuruluşuna başvuran tüm olgularda, tarama amaçlı olarak şiddet öyküsünün de alınması gerektiği önerilmektedir (13-15). Şiddet olgularında tedavi edici hekimlik kadar adli tıp hizmeti de önemli, hatta uzun vadede daha önemlidir. Çünkü şiddete maruz kalan kadının kanuna başvurduğunda onun şiddet gördüğünü gösterecek temel belge olaydan hemen sonra aldığı adli tıp raporudur (15-18).

Olgularımızın maruz kaldığı şiddetin çoğunlukla fiziksel ve sözel olması, ilkökul mezunu ve çocuklu ev hanımlarına ev içinde uygulanması ve çoğunun taksizlik kararıyla sonuçlanması, düşük sosyal düzeydeki kadınların şiddetten daha fazla etkilendiğini göster-

mektedir. Trabzon 1. ve 2. Sulh Hukuk Mahkemelerinde; 4320 Sayılı Ailenin Korunmasına Dair Kanun uyarınca 1999 yılından 2002 yılına kadar eşlerine şiddet uygulayan 122 erkek hakkındaki dava mahkumiyetle sonuçlanmış olup bunlardan 11'i bu çalışmanın yapıldığı yıl olan 2000 yılındaki mahkumiyetlerdir. Yine de olgu sayısı dikkate alındığında şiddete maruz kalan kadınların yasal haklarını kullanmada çekingen davrandığı gözlenmekte olup, bu konuda desteklenmeleri gerektiği açıktır.

Sağlık kuruluşlarına herhangi bir nedenle başvuran kadınlarda aile içi şiddetin sorgulanması ve fizik muayene yapılırken şiddet bulgularına dikkat edilmesinin ve şiddete maruz kalan kadınların yasal girişim için cesaretlendirilmesinin sorunun açığa çıkartılması ve çözümünde rol oynayabileceği düşünülmektedir .

Trabzon Cumhuriyet Savcısı Fatih Açıl'a çalışmamızdaki yardımları ve katkıları nedeniyle teşekkür ederiz.

KAYNAKLAR

1. Erten Y, Ardalı C. Saldırganlık, Şiddet ve Terörün Psikososyal Yapıları. Cogito- Şiddet'te. Yapı Kredi Yayınları, Sayı 6-7, 4.Baskı, Altan Matbaacılık, İstanbul, Nisan 2001: 143-164.
2. Kolburan G, Ziyalar N. Aile içi şiddet bağlamında "Eş Öldürme". Adli Tıp Dergisi, 2001; 15(2): 19-28.
3. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Aile İçi Şiddetin Sebep ve Sonuçları Araştırması, 1994; Ankara.http://www.aile.gov.tr/Arastirma 12.html. 17-12-2002.
4. Başbakanlık Aile Araştırma Kurumu Aile İçinde ve Toplumsal Alanda Şiddet Araştırması. 1998; Ankara.http://www.aile.gov.tr/Arastirma 19.html. 17-12-2002.
5. http://www.who.int/frh-whd/VAW/v-comission.htm 12-12-2002.
6. Saatçi E. Aile içi şiddet. 5.Ulusal Aile Hekimliği Kongre Program ve Kitabı. 27-30 Mart 2002, Adana: 251-267.
7. Abbott J, Johnson R, Koziol-Mc Lain J, Lowenstein SR. Domestic violence against women. Incidence and prevalence in an emergency department population. JAMA, 1995; 15;274(19):1507-1508.
8. Danık Ş. Aile içinde kadına yönelen şiddet. Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi, 2000; 1(10): 77-87.
9. Çekin N, Sarıca DA, Gülmen MK, Bilgin N, Alper B, Savran B. Family violence in its most severe form: A homicide case. Adli Tıp Dergisi. 2001;15 (1): 66-69.
10. Bütün C. Ölümle Sonuçlanan Kadına Yönelik Şiddetin Değerlendirilmesi. Uzmanlık tezi, İstanbul, 2003.
11. Abrams KM, Robinson GE. Stalking. Part II: Victims'

- problems with the legal system and therapeutic considerations. Canadian Journal of Psychiatry, 1998;43(5):477-481.
12. Amerikan Tabipler Birliği, Bilimsel İşler Konseyi. Kadınlara Yönelik Şiddet: Tıp İçin Taşıdığı Anlam. JAMA, 1992; 5 (11): 799-806.
 13. Gilchrist VJ, Carden A. Domestic violence. In Family Medicine Principles& Practice. Ed. Taylor RB. Springer- Verlag New York, 1998: 250-255.
 14. İçli GT. Ailede Kadına Karşı Şiddet ve Kadın Suçluluğu. TC Devlet Bakanlığı Kadın Statüsü ve Sorunları Genel Müdürlüğü Yayınları, Bizim Büro Basımevi. Ankara, 1995; 11-15, 281-282.
 15. Barrier PA. Domestic violence. Mayo Clinic Proc. 1998; 73(3):271-274.
 16. Polat O. Şiddet. Adli Tıp. İstanbul: Der Yayınları, Aralık 2000: 61-122.
 17. Sözen Ş, Tüzün B, Dokgöz H, Fincancı ŞK. Bireysel ve Toplumsal Şiddetin Sorgulanması: Bir Anket Çalışması. Adli Tıp Bülteni. 1999; 4(2): 54-9.
 18. Yıldırım A. Sıradan Şiddet, Kadına ve Çocuğa Yönelik Şiddetin Toplumsal Kaynakları, Boyut Matbaacılık, Ankara, 1998; 36-88.

Yazışma adresi

Dr. M.Bülent SAVRAN

Karadeniz Teknik Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli

Tıp Anabilim Dalı, Trabzon

e-mail: bsavran@meds.ktu.edu.tr